

Niels Helveg Petersen, 1939-

Niels Helveg Petersen har været folketingsmedlem for Det radikale Venstre siden 1966. Han var økonomiminister i regeringen Poul Schlüter i perioden 1988 til 1990, og udenrigsminister i regeringen Poul Nyrup Rasmussen i perioden 1993-2000.

I tidsskriftet På Vej nr. 6. 1987 (December 1987) blev Niels Helveg Petersen interviewet:

Visioner er vigtige, men ord er taknemmelige

Interview ved Nis Bech og Jesper Morville

Det humane ligevægtssamfund har sprængt partirammerne

Det er snart ti års siden, "Oprør fra midten" udkom. I bevægelsen har vi ikke indtryk af, at Det radikale Venstre som sådan har kastet sig over alle bogens forslag med lige jublende begejstring. Men har den politiske debat ikke brug for et "oprør fra midten"? Hvor mange af bogens forslag har De Radikale kunnet bruge?

Der er nogle væsentlige træk fra "Oprør fra midten"., der er kommet til at spille en meget betydelig rolle. Diskussionen om miljø, altså ligevægtssamfundet i balance med naturen, spiller en langt større rolle nu. Miljøspørgsmålet er flyttet op til at blive et af de vigtigste politiske spørgsmål overhovedet. Og der har "Oprør fra midten" spillet en betydelig rolle for opfattelsen i Det radikale Venstre. Og den

bevægelse er sket alle vegne – tydeligst på venstrefløjen, men sørme også til højre. Man kan sige, at miljøspørgsmålet har sprængt partirammerne inden for de sidste ti år. Jeg garanterer for, at nogle af dem, der er mest interesserede i at spise biodynamiske gulerødder er de fine fruer i Gentofte. Miljøbevidstheden, bredt forstået, er blevet ganske anderledes folkeligt funderet, og jeg er overbevist om, at ”Oprør fra midten” kom til at spille en meget stor rolle for den udvikling – og det ”ligevægtssamfund”, man satte på dagsordenen. Det er jo en besværlig sag at have med at gøre, fordi så mange af vores samfundsinstitutioner er grundlagt i strid med forestillingen om ligevægt. Vi blev først på et alt for sent tidspunkt af industrialiseringen klare over, hvilke skadelige bivirkninger, den havde. Og de problemer bakser vi stadig med, og kommer til at bakse med i årtier på grund af årtiers forsømmelighed. Der er skrevet nogle meget store regninger ud.

På vej mod borgerlønnen

Et andet område, hvor ”Oprør fra midten” har en virkelig varig betydning, er borgerlønsiden. Den spiller som idé en meget stor rolle i radikale overvejelser om, hvorledes vi skal udforme samfundets indsats, når det drejer sig om overførselsindkomster på forskellige vis. Der er sket to meget væsentlige ting her på det sidste, som peger bevidst i den retning: Det ene er overgangen til retsbestemte ydelser i bistandsloven. Vi har pr 1.7 i år erstattet det gamle skønprincip i bistandsloven med retsbestemte ydelser. Det er efter vores mening principielt rigtigt, fordi det stiller borgeren i en mere fri og værdig situation overfor det sociale apparat. Man kommer ikke med hatten i hånden.

Det andet er SU-reformen, der tilsvarende bygger på, at det enkelte individ har nogle rettigheder i forhold til systemet. Er man studerende er det et arbejde, og så får man hjælp fra de offentlige kasser til at gennemføre sine studier, indenfor den normerede studietid.

I alle diskussioner, vi i partiet fører om offentlige indkomstoverførsler, har vi borgerlønstanken som rettesnor. Vi er klare over, at der ikke er økonomi til at gennemføre det i en færdig form her og nu. Men som sigtelinie synes jeg, det er vigtigt at have med. Vi havde det også med i den sidste valgkamp og kommer til at gå videre ad denne vej: Hele diskussionen om pensionsreform vil også blive berørt af borgerlønstanken. Det er jo en del af LO og Socialdemokratiets pensionsreformplan, at folkepensionen

skal aftrappes, hvis man sikrer sig ved siden af. Vi vil absolut og kategorisk afvise ethvert forsøg på at gøre folkepensionen til en indkomstafhængig ydelse. Det er et klart tilbageskridt, principielt, fordi man derved udhuler folkepensionens karakter af en borgerret.

Niels Helveg Petersen: Holdninger på tværs. Det Radikale Venstre. 1. udg. 1987. 2. udg. 1995

Arbejdslivet

Paradoksalt nok kræver individualiseringen i arbejdslivet, at man går den modsatte vej på det sociale område. Skønsprincippet, som har været dominerende ved tildeling af ydelser efter bistandsloven, fører til reel umyndiggørelse. Den sociale klient bliver en ”sag”, som en sagsbehandler har liggende på bordet foran sig i papiromslaget. I den skønsmæssige behandling lå kimen til umyndiggørelse og inhumanitet.

Der er sket en omlægning af bistandsydelser af retsbestemte ydelser. Ydelser som rettighed med faste beløb erstatter ydelser efter skøn.

Herved frigøres kræfter til større indsats for at bistå mennesker til en bedre situation. Der er taget et principielt vigtigt skridt i retning af borgerløn. Det samme gælder den af Det Radikale Venstre foreslåede og vedtagne reform af Statens Uddannelsesstøtte, der skabe rettigheder for den enkelte studerende.

Borgerløn i den rene udgave dvs. som ensartet ydelser til alle til erstatning for andre offentlige ydelser er en stor og rigtig ide.

Den lader sig i sin rene form ikke realisere inden for de næste årtier. Det forudsætter en voldsom forøgelse af de samlede overførselsindkomster – og det er der ikke økonomisk grundlag for. Men det rigtige sigte i ideen skal bruges som styringsredskab i de kommende år, for at man kan komme målet nærmere. Og målet er at indrette samfundet, så offentlige ydelser til dem, der har behov, mister

almissekarakter, bliver rettigheder, som man modtager med sin menneskelige værdighed og integritet ti behold. Ganske som det allerede nu – heldigvis – er tilfældet med folkepension til alle.